

*Załącznik do Uchwały Zarządu
Banku Spółdzielczego w Jaworznie
Nr 85/2018 z dnia 26.06. 2018 roku*

**Bank Spółdzielczy
w Jaworznie**

**Informacje dotyczące adekwatności kapitałowej
oraz inne informacje podlegające ujawnianiu
Banku Spółdzielczego w Jaworznie
według stanu na dzień 31.12.2017 roku**

Jaworzno, czerwiec 2018r.

SPIS TREŚCI

1. Wstęp.....	3
2. Informacje o Banku.....	3
2.1. Informacja o stopie zwrotu z aktywów.....	4
2.2. Informacja o działalności poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.....	4
3. Cele, strategie i zasady zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka.....	4
3.1. Ryzyko kredytowe.....	7
3.1.1. Ryzyko kredytowe ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie.....	7
3.1.2. Ryzyko detalicznych ekspozycji kredytowych.....	8
3.1.3. Utrata wartości ekspozycji kredytowych.....	8
3.1.4. Polityka zabezpieczeń.....	13
3.1.5. Ryzyko koncentracji zaangażowań.....	13
3.1.6. Zakres i charakter systemów raportowania i pomiaru ryzyka kredytowego, w tym ryzyka koncentracji zaangażowań.....	15
3.2. Ryzyko płynności.....	16
3.3. Ryzyko ogólne stóp procentowych w portfelu bankowym.....	22
3.4. Ryzyko operacyjne.....	24
3.5. Ryzyko braku zgodności.....	25
3.6. Ryzyko kapitałowe.....	26
4. Fundusze własne.....	27
5. Adekwatność kapitałowa.....	28
6. Dźwignia finansowa.....	31
7. Aktywa wolne od obciążeń	32
8. Polityka w zakresie wynagrodzeń.....	33
9. Informacje podlegające ogłaszaniu zgodnie z art.111a ust.4 ustawy Prawo bankowe.....	36
9.1. Opis systemu zarządzania , w tym systemu zarządzania ryzykiem.....	36
9.2. Opis systemu kontroli wewnętrznej.....	36
9.2.1. Cele systemu kontroli wewnętrznej.....	36
9.2.2. Rola Zarządu Banku, Rady Nadzorczej i Komitetu Audytu.....	36
9.2.3. Schemat organizacji trzech linii obrony w ramach struktury organizacyjnej Banku.....	38
9.2.4. Funkcja kontroli.....	40
9.2.5. Umiejscowienie, zakres zadań, niezależność stanowiska ds. zgodności.....	40
9.2.6. Zasady corocznej oceny skuteczności i adekwatności systemu kontroli wewnętrznej, dokonywanej przez Radę Nadzorczą Banku.....	41
9.3. Informacje dotyczące polityki wynagrodzeń.....	41
9.4. Informacje o spełnianiu przez Członków Rady Nadzorczej i Zarządu wymogów określonych w art.22aa ustawy Prawo bankowe.....	42

1. Wstęp

Bank ujawnia informacje o charakterze ilościowym i jakościowym dotyczące adekwatności kapitałowej oraz informacje podlegające ogłaszaniu zgodnie z wymogami określonymi w *Części Ósmej, tytule II Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające Rozporządzenie (UE) nr 648/2012.*

Niniejsze *Ujawnienie* obejmuje również informacje, o których mowa w art.111a Ustawy *Prawo bankowe*.

Wszystkie dane ilościowe prezentowane są w tysiącach złotych.

2. Informacje o Banku

Bank Spółdzielczy w Jaworznie z siedzibą w Jaworznie przy ul. Stojałowskiego 10 jest zarejestrowany w Sądzie Rejonowym w Katowicach, Wydział VIII Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego pod nr KRS 0000112955. Jednostce nadano numer statystyczny REGON: 000499235 oraz NIP : 632 -000 -00-16. Bank prowadzi swą działalność ponad 95 lat, działając od 1920 roku.

Bank jest spółdzielnią prowadzącą swoją działalność na podstawie ustawy z dnia 7 grudnia 2000 roku o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (t.j. Dz.U. z 2018r., poz.613), Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku *Prawo bankowe* (t.j. Dz.U. z 2017 roku, poz. 1876 z późn.zm.), ustawy z dnia 16 września 1982 roku *Prawo spółdzielcze* (t.j. Dz.U. z 2017 roku, poz. 1560 z późn.zm.), innych ustaw oraz na podstawie *Statutu Banku*.

Bank, działając w interesie swoich członków, prowadzi działalność bankową na rzecz osób fizycznych, osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, jeżeli posiadają zdolność prawną.

Bank jest zrzeszony z Bankiem Polskiej Spółdzielczości S.A. w Warszawie na mocy umowy zrzeszenia zawartej w dniu 27 marca 2002 roku.

W dniu 30 sierpnia 2016 roku Bank Spółdzielczy w Jaworznie przystąpił do Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS. System został utworzony zgodnie ze znowelizowaną Ustawą o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających i uznany przez Komisję Nadzoru Finansowego decyzją z dnia 22 grudnia 2015 roku.

2.1. Informacja o stopie zwrotu z aktywów

Na podstawie art. 111a ustawy *Prawo bankowe* Bank Spółdzielczy w Jaworznie podaje do publicznej wiadomości stopę zwrotu z aktywów (ROA) obliczoną jako iloraz zysku netto i sumy bilansowej. Na dzień 31 grudnia 2017 roku wyznaczona w ten sposób stopa zwrotu z aktywów ukształtowała się na poziomie 1,20%.

2.2. Informacja o działalności poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

Bank Spółdzielczy w Jaworznie nie prowadzi działalności poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie ze *Statutem*, Bank działa na terenie Jaworzna - miasta na prawach powiatu, województwa śląskiego oraz powiatu chrzanowskiego w województwie małopolskim.

3. Cele, strategię i zasady zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka

Podstawowe zasady zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka reguluje zatwierdzona przez Radę Nadzorczą Banku *Strategia zarządzania ryzykiem w Banku Spółdzielczym w Jaworznie* oraz zatwierdzone przez Zarząd Banku regulaminy, polityki i instrukcje, obejmujące obszary ryzyka, które Bank uznał za istotne. Ryzyka uznawane przez Bank jako trwale istotne to:

- 1) ryzyko kredytowe - jest to ryzyko potencjalnej straty z tytułu niewykonania zobowiązania w określonym w umowie terminie przez klienta lub kontrahenta;
- 2) ryzyko koncentracji zaangażowań - zagrożenie wynikające z nadmiernej koncentracji z tytułu ekspozycji wobec poszczególnych klientów, grup powiązanych klientów, klientów działających w tym samym sektorze gospodarki, regionie geograficznym, prowadzącym tę samą działalność lub dokonujących obrotu tymi samymi towarami oraz dużych pośrednich ekspozycji kredytowych, takich jak pojedynczy wystawca zabezpieczenia, charakteryzujących się potencjałem do generowania strat na tyle dużych, by zagrozić kondycji finansowej banku lub zdolności do prowadzenia podstawowej działalności lub doprowadzić do istotnej zmiany profilu ryzyka banku;
- 3) ryzyko płynności - zagrożenie utraty zdolności do finansowania aktywów i terminowego wykonania zobowiązań w toku normalnej działalności Banku lub w innych warunkach, które można przewidzieć, powodujące konieczność poniesienia nieakceptowalnych strat;
- 4) ryzyko ogólne stóp procentowych w portfelu bankowym - ryzyko strat wynikających z niekorzystnych zmian stóp procentowych, które prowadzą do spadku przychodów odsetkowych, wzrostu kosztów odsetkowych lub zmniejszenia wartości bieżącej netto

pozycji wrażliwych na zmiany stóp procentowych (dotyczy również pozycji zabezpieczających te pozycje);

- 5) ryzyko operacyjne - to możliwość wystąpienia straty wynikającej z nieodpowiednich lub zawodnych procedur wewnętrznych, błędów ludzi i systemów lub ze zdarzeń zewnętrznych, obejmując także ryzyko prawne;
- 6) ryzyko braku zgodności - skutki nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych;
- 7) ryzyko kapitałowe (niewypłacalności) - ryzyko wynikające z niezapewnienia kapitału, jak i braku możliwości osiągnięcia poziomu kapitału adekwatnego do ponoszonego przez Bank ryzyka prowadzonej działalności, niezbędnego do pokrycia nieoczekiwanych strat oraz spełniającego wymogi nadzorcze umożliwiające dalsze samodzielne funkcjonowanie Banku.

Proces zarządzania ryzykiem w Banku obejmuje następujące działania:

- 1) identyfikację ryzyka, która polega na rozpoznaniu aktualnych i potencjalnych źródeł zagrożeń związanych z ryzykiem oraz oszacowaniu wielkości potencjalnego wpływu danego rodzaju ryzyka na sytuację finansową Banku. W ramach identyfikacji ryzyka określone są te rodzaje ryzyka, które uznawane są za istotne w działalności Banku, a także sporządza się prognozy i plany uwzględniające przewidywany poziom ryzyka;
- 2) pomiar ryzyka - zasady pomiaru, analizy oraz testowania warunków skrajnych ekspozycji na ryzyko, umożliwiające zarządzanie tym ryzykiem w skali Banku;
- 3) ocenę/szacowanie ryzyka - określenie siły wpływu lub zakresu ryzyka z punktu widzenia realizacji celów zarządzania ryzykiem. W ramach pomiaru ryzyka przeprowadza się testy warunków skrajnych na podstawie założeń zapewniających rzetelną ocenę ryzyka;
- 4) monitorowanie ryzyka - polega na monitorowaniu odchyleń realizacji od prognoz lub założonych punktów odniesienia (np. limitów, wartości progowych, planów, pomiarów z poprzedniego okresu, wydanych rekomendacji i zaleceń);
- 5) raportowanie ryzyka obejmujące cykliczne informowanie Kierownictwa o skali narażenia na ryzyko i podjętych działaniach;
- 6) stosowanie mechanizmów kontrolujących i ograniczających ryzyko - polega w szczególności na przyjmowaniu regulacji wewnętrznych, określaniu poziomu tolerancji na ryzyko, ustalaniu wysokości limitów i wartości progowych, wydawaniu zaleceń,

podejmowaniu decyzji o wykorzystywaniu narzędzi wspierających zarządzanie ryzykiem.

W procesie zarządzania ryzykiem w Banku uczestniczą:

- 1) Rada Nadzorcza - sprawuje nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem oraz ocenia jego adekwatność i skuteczność;
- 2) Zarząd - odpowiada za opracowanie i wdrożenie systemu zarządzania ryzykiem, w tym strategii zarządzania ryzykiem, a także za zorganizowanie, wdrożenie i funkcjonowanie systemu zarządzania ryzykiem. Zarząd Banku zapewnia, że system zarządzania ryzykiem jest skuteczny - to znaczy, że proces zarządzania tym ryzykiem jest realizowany w sposób poprawny na każdym etapie, tj. etapach: identyfikacji, oceny, kontroli i zapobiegania, monitorowania i raportowania, a jeśli to konieczne - Zarząd Banku podejmuje działania celem weryfikacji, wprowadzania niezbędnych korekt i udoskonaleń tego systemu, w tym regulacji wewnętrznych dotyczących tego systemu;
- 3) Komitet Kredytowy - uczestniczy w procesie opiniowania transakcji kredytowych oraz ich klasyfikacji pod kątem ryzyka ponoszonego przez Bank;
- 4) Zespół Zarządzania Ryzykami i Analiz, w którym wyodrębnia się:
 - a) Stanowisko ds. analiz ryzyka - gromadzi, przetwarza, dokonuje pomiaru oraz sporządza i przekazuje odpowiednim organom Banku określone analizy dotyczące podejmowanego przez Bank ryzyka;
 - b) Stanowisko ds. zgodności - identyfikuje, ocenia, kontroluje i monitoruje ryzyko braku zgodności działalności Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi oraz przedstawia raporty w tym zakresie Zarządowi i Radzie Nadzorczej Banku;
- 5) System kontroli wewnętrznej zorganizowany na trzech niezależnych poziomach, gdzie:
 - a) na I linię obrony składa się zarządzanie ryzykiem w działalności operacyjnej Banku;
 - b) na II linię obrony składa się co najmniej zarządzanie ryzykiem przez pracowników na specjalnie powoływanych do tego stanowiskach lub w komórkach organizacyjnych, niezależnie od zarządzania ryzykiem na pierwszej linii obrony oraz działalność Stanowiska ds. zgodności;

c) na III linię obrony składa się działalność komórki audytu wewnętrznego Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS.

- 6) Pozostali pracownicy - mają obowiązek przestrzegania zasad zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, obowiązujących w Banku w formie wewnętrznych regulacji i zaleceń, uczestnictwa w postępowaniu wyjaśniającym przyczyny wystąpienia zdarzeń generujących ryzyko oraz raportowania tych zdarzeń. Wszyscy pracownicy odpowiadają za zapewnienie zgodności wykonywanych przez siebie czynności z procedurami wewnętrznymi, a także bieżące reagowanie na stwierdzone nieprawidłowości oraz monitorowanie mechanizmów kontrolnych.

3.1. Ryzyko kredytowe

Celem strategicznym w zakresie działalności kredytowej jest budowa odpowiedniego do posiadanych funduszy własnych bezpiecznego portfela kredytowego, zapewniającego odpowiedni poziom dochodowości.

Cel ten jest realizowany poprzez zarządzanie ryzykiem kredytowym obejmujące podstawowe kierunki działań (cele pośrednie):

- 1) budowa bezpiecznego zdywersyfikowanego portfela kredytowego,
- 2) podejmowanie działań zabezpieczających w obszarze ryzyka pojedynczej transakcji oraz ryzyka portfela,
- 3) działania organizacyjno-proceduralne.

Bank dąży do ograniczania ryzyka kredytowego oraz ryzyka koncentracji wyznaczając limity rozwoju akcji kredytowej, w odniesieniu do branż, zabezpieczeń, struktury podmiotowej i przedmiotowej oraz przepisów zewnętrznych.

3.1.1. Ryzyko kredytowe ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie

W celu ograniczenia ryzyka kredytowego ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie Bank dokonuje jego pomiaru i oceny, analizując:

- 1) poziom zaangażowania Banku w ekspozycje kredytowe zabezpieczone hipotecznie,
- 2) jakość portfela kredytowego w grupie tych ekspozycji,
- 3) wartość ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie w sytuacji zagrożonej,
- 4) wartość i jakość indywidualnie istotnych ekspozycji kredytowych,
- 5) bieżącą ocenę wartości nieruchomości, w tym: rodzaj nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie, rodzaj hipoteki, ubezpieczenie nieruchomości,

- 6) poziom wskaźnika LtV - jest to wskaźnik wyrażający stosunek wartości ekspozycji kredytowej do wartości zabezpieczenia na nieruchomości .

Bank monitoruje zmiany zachodzące na rynku nieruchomości oraz weryfikuje wartość rynkową nieruchomości, stanowiących zabezpieczenie ekspozycji kredytowych. Weryfikacja i monitoring prowadzone są na podstawie dokumentów przedkładanych przez kredytobiorcę oraz informacji i danych gromadzonych bezpośrednio przez pracowników Banku, z wykorzystaniem między innymi bazy danych o nieruchomościach, zawartej w Systemie Analiz i Monitorowania Rynku Obrotu Nieruchomościami (AMRON).

3.1.2. Ryzyko detalicznych ekspozycji kredytowych

Celem polityki zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych jest zapewnienie bezpiecznej i efektywnej działalności Banku w obszarze detalicznych ekspozycji kredytowych w długoterminowej perspektywie, z uwzględnieniem wrażliwości na zmiany warunków otoczenia oraz oddziaływania na poziom ryzyka tych ekspozycji, poprzez właściwy dobór klientów.

W celu ograniczenia poziomu ryzyka detalicznych ekspozycji kredytowych w Banku obowiązują limity wewnętrzne:

- 1) dla portfela detalicznych ekspozycji kredytowych,
- 2) dla poszczególnych rodzajów detalicznych ekspozycji kredytowych.

3.1.3. Utrata wartości ekspozycji kredytowych

Bank Spółdzielczy w Jaworznie definiuje należności przeterminowane i dokonuje ich klasyfikacji zgodnie z kryteriami określonymi w *Rozporządzeniu Ministra Finansów w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków z dnia 16.12.2008 roku (Dz.U. Nr 235, poz. 1589 z późniejszymi zmianami)*.

Jako ekspozycję przeterminowaną, Bank uznaje każdą należność z tytułu kapitału lub odsetek nie spłaconą w terminie. Ekspozycjami zagrożonymi są należności poniżej standardu, wątpliwe i stracone. Bank dokonuje klasyfikacji ekspozycji kredytowych do odpowiednich kategorii ryzyka, stosując dwa kryteria:

- 1) kryterium terminowości – terminowość spłaty kapitału lub odsetek,
- 2) kryterium ekonomiczne – badanie sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika (kredytobiorcy, poręczyciela).

Przeglądów oraz klasyfikacji ekspozycji kredytowych Bank dokonuje zgodnie z ww. *Rozporządzeniem Ministra Finansów w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków*.

Bank tworzy rezerwy celowe, odpisy aktualizujące odnoszące się do odsetek od ekspozycji kredytowych oraz rezerwę na ryzyko ogólne. Rezerwy celowe oraz odpisy aktualizujące należności tworzone są na ryzyko związane z działalnością Banku w odniesieniu do ekspozycji kredytowych zaklasyfikowanych do:

- 1) kategorii "normalne" – w zakresie ekspozycji kredytowych wynikających z pożyczek i kredytów detalicznych,
- 2) kategorii "pod obserwacją",
- 3) grupy "zagrożone" – w tym do kategorii "poniżej standardu", "wątpliwe" lub „stracone”.

Wysokość tworzonych rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących należności jest bezpośrednio związana z kategorią ryzyka, do której została zaklasyfikowana ekspozycja oraz z jakością przyjętych zabezpieczeń prawnych ekspozycji.

Tabela 1. Zmiana stanu wartości rezerw celowych na należności bilansowe w okresie od dnia 01.01.2017 roku do dnia 31.12.2017 roku (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Na należności normalne i pod obserwacją	Na należności poniżej standardu	Na należności wątpliwe	Na należności stracone	Razem
Stan na początek okresu	0	0	16	323	339
Zwiększenia	22	0	0	0	22
Utworzenie rezerw celowych	22	0	0	0	22
Zmniejszenia	0	0	16	33	49
Rozwiązanie rezerw tworzonych w koszty	0		16	33	49
Odpisanie do ewidencji pozabilansowej	0	0	0	0	0
Zmiany z tytułu przekwalifikowania	0	0	0	0	0
Stan na koniec okresu	22	0	0	290	312

Odpisy aktualizujące należności odnoszące się do odsetek od ekspozycji kredytowych zostały utworzone zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 12 października 2017 roku zmieniającym rozporządzenie w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków. Zmiana rozporządzenia jest konsekwencją zmiany ustawy o rachunkowości w zakresie włączenia do "Wyniku z tytułu odsetek" odsetek zastrzeżonych od należności zagrożonych. Zmiany dotyczące ujęcia naliczonych i niespłaconych odsetek od należności zagrożonych oraz objęcie odpisem aktualizującym należności odnoszące się do odsetek zostały zgodnie ze zmianą przepisów wdrożone z dniem 1 stycznia 2017 roku i rozpoznane w korespondencji z kontem "Wynik z lat ubiegłych".

Tabela 2. Informacja o stanie odpisów aktualizujących należności związane z ekspozycjami kredytowymi, odnoszące się do odsetek w okresie od dnia 01.01.2017 roku do dnia 31.12.2017 roku (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Na należności normalne i pod obserwacją	Na należności poniżej standardu	Na należności wątpliwe	Na należności stracone	Razem
Stan na początek okresu	0	0	0	337	337
Zwiększenia	0	0	0	4	4
Utworzenie odpisów aktualizujących	0	0	0	4	4
Zmniejszenia	0	0	0	28	28
Rozwiązanie odpisów aktualizujących	0		0	28	28
Stan na koniec okresu	0	0	0	313	313

Rezerwa na ryzyko ogólne tworzona jest zgodnie z art. 130 ustawy Prawo bankowe (t.j. Dz.U. z 2017 roku, poz. 1876 z późn.zm.) na pokrycie niezidentyfikowanego ryzyka związanego z prowadzeniem działalności bankowej. Tworzenie i rozwiązywanie rezerwy dokonywane jest na podstawie oceny ryzyka, uwzględniającej w szczególności wielkość należności oraz udzielonych zobowiązań pozabilansowych. Wartość rezerwy na ryzyko ogólne na dzień 31 grudnia 2017 roku wynosiła 200 tys. złotych.

Całkowitą kwotę ekspozycji na ryzyko kredytowe według stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku oraz średnią kwotę ekspozycji za 2017 rok w podziale na klasy zaprezentowano w tabeli numer 3.

Tabela 3. Ekspozycje na ryzyko kredytowe (w tys. złotych)

Ekspozycje według Metody Standardowej	Kwota ekspozycji po odliczeniu korekt wartości i rezerw według stanu na dzień 31.12.2017r.	Średnia kwota ekspozycji po odliczeniu korekt wartości i rezerw za okres.01.01.-31.12.2017r.
Rządy i banki centralne	15 577	11 992
Instytucje - banki	18 846	22 564
Przedsiębiorstwa	22 260	20 848
Detaliczne	4 869	4 871
Zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	6 039	5 512
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	82	297
Ekspozycje kapitałowe	1 440	1 418
Inne pozycje	1 745	1 508
OGÓŁEM	70 858	69 010

Tabela 4. Struktura ekspozycji, których dotyczy niewykonanie zobowiązania według stanu na dzień 31.12.2017r. (w tys. złotych)

Klasa ekspozycji	Ekspozycja pierwotna	Rezerwy celowe i odpisy aktualizacyjne związane z ekspozycją pierwotną	Ekspozycja po odliczeniu rezerw i odpisów aktualizacyjnych
Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	493	-411	82
Ekspozycje detaliczne	192	-192	0
Ogółem	685	-603	82

**Tabela 5. Struktura aktywów według terminów zapadalności na dzień 31.12.2017r.
(wartość nominalna w tys. zł)**

Bez określonego terminu	Należności od sektora finansowego	4 995
	Należności od sektora niefinansowego	339
	Instrumenty kapitałowe	1 440
	Pozostałe pozycje aktywów	1 749
	Razem	8 523
<= 1 tygodnia	Należności od sektora finansowego	2 237
	Należności od sektora niefinansowego	361
	Instrumenty dłużne - bony pieniężne NBP	15 580
	Razem	18 178
>1 tygodnia <= 1 miesiąca	Należności od sektora finansowego	1 500
	Należności od sektora niefinansowego	928
	Razem	2 428
>1 miesiąca <= 3 miesięcy	Należności od sektora finansowego	5 300
	Należności od sektora niefinansowego	1 239
	Instrumenty dłużne-obligacje BPS S.A.	800
	Razem	7 339
>3 miesięcy <= 6 miesięcy	Należności od sektora finansowego	2 100
	Należności od sektora niefinansowego	3 856
	Instrumenty dłużne-obligacje BPS S.A.	900
	Razem	6 856
>6 miesięcy <= 12 miesięcy	Należności od sektora niefinansowego	5 649
>1 roku <= 2 lat	Należności od sektora niefinansowego	3 704
>2 lat <= 5 lat	Należności od sektora niefinansowego	6 591
	Instrumenty dłużne-obligacje BPS S.A.	150
	Razem	6 741
>5 lat <= 10 lat	Należności od sektora niefinansowego	4 563
	Instrumenty dłużne-obligacje BPS S.A.	800
	Razem	5 363
>10 lat <= 20 lat	Należności od sektora niefinansowego	2 964
> 20 lat	Należności od sektora niefinansowego	291
Ogółem, z tego:		68 036
Należności od sektora finansowego		16 132
Należności od sektora niefinansowego		30 485
Instrumenty dłużne i kapitałowe		19 670
Pozostałe pozycje aktywów		1 749

3.1.4. Polityka zabezpieczeń

Bank podejmując decyzję o zaangażowaniu kredytowym dąży do uzyskania pełnego zabezpieczenia o jak najwyższej jakości przez cały okres kredytowania. Jakość zabezpieczeń Bank ocenia według ich płynności, aktualnej wartości rynkowej oraz wpływu na poziom tworzonych rezerw. Bank preferuje zabezpieczenia umożliwiające pomniejszenie podstawy tworzenia rezerw celowych.

Ustanawiane przez Bank zabezpieczenia są adekwatne do:

- 1) rodzaju kredytu,
- 2) okresu kredytowania,
- 3) kwoty kredytu,
- 4) typowego i indywidualnego ryzyka kredytu, w tym ryzyka kredytowego klienta,
- 5) statusu prawnego kredytobiorcy.

Podstawowy podział zabezpieczeń dokonywany jest w oparciu o kryterium zakresu odpowiedzialności dłużnika:

- 1) zabezpieczenia osobiste, charakteryzujące się odpowiedzialnością osobistą dłużnika z tytułu zabezpieczeń, a zatem całym jego majątkiem do wysokości zadłużenia; do zabezpieczeń osobistych zalicza się między innymi: weksel własny in blanco, poręczenie wekslowe, poręczenie według prawa cywilnego, przystąpienie do długu;
- 2) zabezpieczenia rzeczowe ograniczające się do poszczególnych składników majątku dłużnika z tytułu zabezpieczenia, dające pierwszeństwo zaspokojenia się z obciążonej rzeczy, na przykład hipoteka, przewłaszczenie rzeczy ruchomej.

W celu wczesnej identyfikacji sygnałów ostrzegania i podejmowania działań ograniczających ryzyko kredytowe w Banku prowadzony jest monitoring zabezpieczeń.

Zakres prowadzonego monitoringu zabezpieczeń to:

- 1) kontrola zgodności warunków decyzji kredytowej z warunkami zawartymi w umowie kredytu oraz umowach zabezpieczeń;
- 2) analiza stanu ustanowionych zabezpieczeń.

3.1.5. Ryzyko koncentracji zaangażowań

Bank zarządza ryzykiem koncentracji zaangażowań zarówno na poziomie jednostkowym, jak i całego portfela aktywów. W odniesieniu do portfela kredytowego Bank stosuje i monitoruje limity zaangażowań, w szczególności w odniesieniu do grupy klientów, produktów, branż oraz zabezpieczeń. W przypadku wykorzystania limitu na poziomie ustalonym przez Bank,

podejmowane są działania w celu ograniczenia poziomu koncentracji zaangażowań.

Wybór instrumentów zarządzania ryzykiem koncentracji zaangażowań, mających na celu dywersyfikację tego ryzyka, uzależniony jest od zidentyfikowanego poziomu ryzyka kredytowego, przy zachowaniu zasady proporcjonalności względem profilu ryzyka Banku.

Zgodnie z *Instrukcją funkcjonowania procesu oceny adekwatności poziomu kapitału wewnętrznego (ICAAP) w Banku Spółdzielczym w Jaworznie* w Banku badana jest istotność ryzyk wynikających z zaangażowań kredytowych odnoszących się do:

- 1) koncentracji dużych ekspozycji;
- 2) koncentracji w ten sam sektor gospodarczy;
- 3) koncentracji w ten sam rejon geograficzny;
- 4) koncentracji w jednorodny instrument finansowy;
- 5) koncentracji w ten sam rodzaj zabezpieczenia kredytowego.

W przypadku, gdy zaangażowanie dla danego ryzyka koncentracji przekroczy ustalony wewnętrzny limit, Bank wylicza wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu tego ryzyka.

W 2017 roku w Banku nie wystąpiła konieczność utworzenia dodatkowego wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka koncentracji.

Tabela 6. Struktura zaangażowania kredytowego według segmentów branżowych na dzień 31.12.2017 roku

Branża	Udział % w zaangażowaniu kredytowym wobec podmiotów gospodarczych ogółem
Działalność produkcyjna	11,07%
Budownictwo	28,38%
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	13,73%
Transport i gospodarka magazynowa	17,14%
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	0,61%
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	2,31%
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	0,20%
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	23,21%
Pozostała działalność usługowa	3,35%
Razem	100,00%

Tabela 7. Struktura zaangażowania kredytowego Banku wobec największych podmiotów według stanu na dzień 31.12.2017r.

Podmiot	Udział % w portfelu kredytowym ogółem
Podmiot A	11,32%
Podmiot B	10,20%
Podmiot C	8,97%
Podmiot D	6,63%
Podmiot E	6,00%
Podmiot F	5,12%
Razem zaangażowanie bilansowe i pozabilansowe podmiotów	48,24%

3.1.6. Zakres i charakter systemów raportowania i pomiaru ryzyka kredytowego, w tym ryzyka koncentracji zaangażowań

W ramach cyklicznych informacji przekazywanych Zarządowi monitorowany jest profil ryzyka kredytowego (w tym ryzyka koncentracji Banku). W cyklach miesięcznych sporządzane są raporty zawierające:

- 1) strukturę jakościową ekspozycji kredytowych, w tym strukturę jakościową detalicznych ekspozycji kredytowych,
- 2) analizę produktową i podmiotową portfela kredytowego,
- 3) analizę zobowiązań pozabilansowych udzielonych,
- 4) analizę zaangażowań równych lub przekraczających 500 tys. złotych,
- 5) wykorzystanie limitów koncentracji zaangażowań, w tym limitów dotyczących portfela detalicznych ekspozycji kredytowych,
- 6) test warunków skrajnych według I scenariusza - koncentracja portfela kredytowego.

W cyklach kwartalnych sporządzane są raporty zawierające:

- 1) strukturę ekspozycji według wag ryzyka,
- 2) poziom i dynamikę "dużych" zaangażowań, to jest zaangażowań równych lub przekraczających 10% funduszy własnych Banku oraz kredytów i innych zobowiązań udzielonych członkom Zarządu Banku i organów statutowych oraz osobom na stanowiskach kierowniczych.

W cyklach półrocznych sporządzany jest test warunków skrajnych według II scenariusza - koncentracja podmiotowa.

W cyklach rocznych sporządza się:

- 1) informację związaną z działaniami windykacyjnymi i restrukturyzacyjnymi Banku,
- 2) analizę ryzyka ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie oraz ekspozycji kredytowych finansujących nieruchomości,
- 3) analizę ryzyka branż, w których występują "duże" zaangażowania,
- 4) testy warunków skrajnych według III scenariusza - koncentracja zabezpieczeń hipotecznych oraz testy w zakresie detalicznych ekspozycji kredytowych.

Raporty przedkładane Radzie Nadzorczej w cyklach kwartalnych zawierają syntetyczne informacje w zakresie ryzyka kredytowego i ryzyka koncentracji zaangażowań, w tym ryzyka detalicznych ekspozycji kredytowych. W cyklach rocznych przedkładana jest informacja w zakresie ryzyka ekspozycji kredytowych finansujących nieruchomości oraz zabezpieczonych hipotecznie.

3.2. Ryzyko płynności

Celem procesu zarządzania ryzykiem płynności jest zapewnienie możliwości realizowania zobowiązań Banku na bazie bieżącej, zdolności do utrzymania płynności w krótkim, średnim i długim okresie zarówno w normalnych warunkach, jak i w przypadku wystąpienia zdarzeń kryzysowych - tak na poziomie Banku, jak i rynku - ograniczających dostęp do zabezpieczonych i niezabezpieczonych źródeł finansowania.

Realizacja strategii zarządzania płynnością następuje poprzez:

- 1) utrzymanie poziomu płynności zapewniającego regulowanie wszystkich zobowiązań w umownych terminach,
- 2) utrzymywanie nadwyżki płynności, złożonej z wolnych od obciążeń, wysokiej jakości aktywów umożliwiającej przetrwanie różnorodnych zdarzeń kryzysowych,
- 3) zapewnienie stabilnych, zdywersyfikowanych źródeł finansowania o odpowiedniej jakości,
- 4) optymalne zarządzanie środkami płynnymi, w tym nadwyżkami środków finansowych.

Rola i odpowiedzialność organów Banku w zakresie zarządzania ryzykiem płynności:

- 1) Rada Nadzorcza, w ramach wypełniania swoich funkcji i odpowiedzialności za proces zarządzania ryzykiem w Banku, nadzoruje realizację polityki zarządzania ryzykiem

płynności. Rada zatwierdza maksymalny poziom ryzyka płynności, jaki może obciążać działalność Banku (apetyt na ryzyko) oraz strukturę organizacyjną Banku w zakresie zarządzania ryzykiem płynności dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka.

- 2) Zarząd Banku w zakresie swoich kompetencji, ponosi odpowiedzialność za ryzyko płynności jakie ponosi Bank oraz za efektywność metod zarządzania tym ryzykiem. Zarząd odpowiada za opracowanie, wprowadzenie oraz aktualizację pisemnych polityk oraz procedur w zakresie zarządzania ryzykiem płynności.
- 3) Prezes Zarządu pełni nadzór nad zarządzaniem ryzykiem płynności, w tym nad realizacją Polityki w zakresie zarządzania ryzykiem.
- 4) Zespół Zarządzania Ryzykami i Analiz wykonuje bezpośrednio bieżące zadania związane z utrzymywaniem krótko-, średnio- i długookresowej płynności Banku.
- 5) Pozostali pracownicy są zobowiązani do przygotowywania i dostarczania informacji niezbędnych do sprawnego i efektywnego zarządzania płynnością Banku, a także do wykonywania zadań związanych z realizacją planów i procedur awaryjnych.

W ramach zabezpieczenia płynności Bank korzysta z następujących czynności wykonywanych przez Bank Zrzeszający:

- 1) lokowanie nadwyżek środków finansowych Banku poprzez przyjmowanie depozytów,
- 2) zakup bonów pieniężnych NBP,
- 3) dokonywanie zasileń i przyjmowanie odprowadzeń gotówki.

Bank stosuje szereg metod pomiaru i oceny ryzyka płynności w postaci:

- 1) rozpoznawania zapotrzebowania na środki płynne (w tym płynność śróddzienną),
- 2) pomiaru i oceny zapasu środków płynnych, w tym nadzorczych miar płynności,
- 3) pomiaru i oceny stabilności źródeł finansowania, w tym szacowanie, prognoza i ocena środków stabilnych (w tym osadu), pomiar i ocena odnawialności i zrywalności depozytów, pomiar i ocena wpływu koncentracji źródeł finansowania na stabilność źródeł finansowania,
- 4) stosowania metody analizy przepływów, w tym z użyciem analizy luki płynności (urealnionej) do celu pomiaru: płynności krótkoterminowej, średnioterminowej, długoterminowej,

- 5) analizy płynności długoterminowej, w tym dokonywanie pogłębionej analizy płynności długoterminowej,
- 6) oceny wpływu wybranych wskaźników ekonomicznych na płynność, a także ocena wskaźników wczesnego ostrzegania,
- 7) pomiaru i oceny wykonania odpowiednich limitów,
- 8) analizy wpływu wdrażanych nowych produktów na ryzyko płynności.

Z punktu widzenia zarządzania płynnością najważniejsza jest analiza poziomu płynności w ujęciu krótko- i średnioterminowym. W tabeli nr 8 przedstawiono kalkulację nadzorczych miar płynności M1 i M2 określonych w *Załączniku nr 3 do Uchwały Nr 386/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 roku.*

Tabela 8. Kalkulacja nadzorczych miar płynności Banku Spółdzielczego w Jaworznie (w tys. zł)

Aktywa		31.03.2017r.	30.06.2017r.	30.09.2017r.	31.12.2017r.	
A1	Podstawowa rezerwa płynności	15 068	16 412	16 041	18 921	
A2	Uzupełniająca rezerwa płynności	6 707	6 307	5 830	5 830	
A3	Pozostałe transakcje zawierane na hurtowym rynku finansowym	14 042	12 910	12 575	10 694	
A4	Aktywa o ograniczonej płynności	26 543	28 045	30 028	30 485	
A5	Aktywa niepłynne	2 015	1 998	1 976	2 043	
A6	Aktywa ogółem	64 375	65 672	66 450	67 973	
Pasywa		31.03.2017r.	30.06.2017r.	30.09.2017r.	31.12.2017r.	
B1	Fundusze własne pomniejszone o sumę wartości wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka rynkowego i wymogu z tytułu ryzyka rozliczenia dostawy oraz ryzyka kontrahenta	14 972	15 717	15 717	15 722	
Miary płynności		Wartość minimalna	Wartość na dzień 31.03.2017r.	Wartość na dzień 30.06.2017r.	Wartość na dzień 30.09.2017r.	Wartość na dzień 31.12.2017r.
M1	Współczynnik udziału podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności w aktywach ogółem (A1+A2/A6)	0,20	0,34	0,35	0,33	0,36
M2	Współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych funduszami własnymi (B1/A5)	1,00	7,43	7,87	7,95	7,69

Zgodnie z zapisami Rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE) 2015/61 z dnia 10 października 2014 roku uzupełniającego Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 575/2013 Bank obliczał w każdym dniu sprawozdawczym wskaźnik pokrycia wypływów netto LCR.

Szczegółowy wymóg pokrycia wypływów netto jest równy stosunkowi posiadanego przez Bank zabezpieczenia przed utratą płynności do jego wypływów płynności netto przez okres występowania warunków skrajnych trwający 30 dni kalendarzowych; wymóg ten jest wyrażony procentowo.

Minimalny, wymagany prawem, poziom wskaźnika LCR w 2017 roku wynosił 80%.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku wskaźnik pokrycia wypływów netto LCR w Banku Spółdzielczym w Jaworznie ukształtował się na poziomie 413%.

Zarządzając ryzykiem płynności bank powinien utrzymywać odpowiednią nadwyżkę płynności, złożoną z łatwo zbywalnych aktywów, w celu zabezpieczenia możliwości przetrwania sytuacji kryzysowych związanych z ryzykiem płynności.

Aktywa wchodzące w skład nadwyżki płynności powinny spełniać następujące wymogi:

- 1) brak obciążeń,
- 2) wysoka jakość kredytowa,
- 3) wysoka płynność na rynku lub transakcji bezpośrednich,
- 4) łatwa zbywalność,
- 5) brak prawnych, regulacyjnych i operacyjnych przeszkód do wykorzystania tych aktywów w celu pozyskania środków,
- 6) sprzedaż aktywa nie oznacza konieczności podejmowania nadzwyczajnych działań.

Składniki nadwyżki płynności według stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku zaprezentowano w tabeli nr 9.

Tabela 9. Nadwyżka płynności Banku Spółdzielczego w Jaworznie według stanu na dzień 31.12.2017r.

Wyszczególnienie	Wartość w tys. zł
Kasa	1 084
Środki na rachunku bieżącym i lokatach w Banku Zrzeszającym z terminem zapadalności do 1 dnia roboczego włącznie	1 257
Bony pieniężne NBP	15 580
Nadwyżka płynności	17 921

Podstawowym źródłem finansowania działalności Banku są przyjęte depozyty od osób prywatnych oraz innych podmiotów niefinansowych. Bank dąży do takiego konstruowania produktów depozytowych, aby było to optymalne pod kątem ryzyka płynności. Zarządzanie bazą depozytową Banku poprzez przyjęte limity koncentracji zakłada ograniczenia w zakresie uzależnienia od poszczególnych źródeł finansowania.

Strukturę źródeł finansowania według stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku przedstawiono w tabeli nr 10.

Tabela 10. Struktura podstawowych źródeł finansowania Banku Spółdzielczego w Jaworznie według stanu na dzień 31.12.2017r.

Wyszczególnienie	Wartość w tys. zł	% udział w depozytach ogółem
Depozyty bieżące osób prywatnych	17 561	34,99
Depozyty terminowe osób prywatnych	24 700	49,22
Razem depozyty osób prywatnych	42 261	84,21
Depozyty bieżące pozostałych podmiotów niefinansowych	6 227	12,41
Depozyty terminowe pozostałych podmiotów niefinansowych	1 654	3,30
Razem depozyty pozostałych podmiotów niefinansowych	7 881	15,71
Depozyty bieżące jednostek budżetowych	42	0,08
RAZEM BAZA DEPOZYTOWA	50 184	100

Analiza luki płynności jest instrumentem pomocnym w zarządzaniu płynnością. Luka płynności (kontraktowa) to zestawienie niedopasowania terminów zapadalności aktywów i wymagalności pasywów w danym przedziale czasowym sporządzane na podstawie szacunków przepływów pieniężnych w celu ustalenia przyszłego poziomu płynności. Występowanie dodatniej/ujemnej różnicy pomiędzy sumą aktywów zapadających a sumą pasywów wymagalnych i pozycji pozabilansowych w danym przedziale czasowym wskazuje na utrzymywanie luki dodatniej/ujemnej. Luka dodatnia wskazuje na utrzymywanie nadwyżki płynności.

W celu realnego ustalenia przyszłego poziomu płynności Bank dokonuje urealnienia terminów zapadalności aktywów i wymagalności pasywów (urealniona luka płynności). Urealnienie uwzględnia założenia dotyczące między innymi wcześniejszych wypłat depozytów, późniejszych spłat kredytów, stabilności źródeł finansowania.

Kontraktową i urealnioną lukę płynności według stanu dzień 31 grudnia 2017 roku przedstawiono w tabeli numer 11.

Tabela 11. Kontraktowa i urealniona luka płynności Banku Spółdzielczego w Jaworznie według stanu na dzień 31.12.2017r.

Kontraktowa luka płynności				
Wyszczególnienie	Do 1 miesiąca	Powyżej 1 do 3 miesięcy	Powyżej 3 do 6 miesięcy	Powyżej 6 miesięcy do 1 roku
Aktywa ogółem wg terminów zapadalności w tys. zł	26 431	8 088	6 910	5 587
Pasywa ogółem wg terminów zapadalności w tys. zł	29 114	6 542	10 202	3 373
Luka płynności	-2 683	1 546	- 3 292	2 214
Luka płynności skumulowana	-2 683	-1 137	- 4 429	-2 215
Urealniona luka płynności				
Wyszczególnienie	Do 1 miesiąca	Powyżej 1 do 3 miesięcy	Powyżej 3 do 6 miesięcy	Powyżej 6 miesięcy do 1 roku
Aktywa ogółem wg terminów zapadalności w tys. zł	26 514	8 291	7 000	5 617
Pasywa ogółem wg terminów zapadalności w tys. zł	17 691	1 684	1 869	2 229
Luka płynności	8 823	6 607	5 131	3 388
Luka płynności skumulowana	8 823	15 430	20 561	23 949

Bank określa i analizuje scenariusze sytuacji związane z zagrożeniem utraty płynności (testy warunków skrajnych).

Na dzień 31 grudnia 2017 roku Bank posiadał nadwyżkę płynności, która pozwala na przetrwanie w okresie tak zwanego "horyzontu przeżycia" w poszczególnych scenariuszach testów warunków skrajnych. W sytuacji skrajnej nie jest wymagane podejmowanie działań awaryjnych.

Do szacowania wewnętrznego wymogu kapitałowego na ryzyko płynności Bank wykorzystuje relację wartości posiadanych, na datę analizy, aktywów płynnych do aktywów ogółem. Bank dokonuje analizy sytuacji szokowej zakładającej nagły spadek bazy depozytowej o 20%, przy jednoczesnym założeniu konieczności utrzymania wartości wskaźnika udziału aktywów płynnych w aktywach ogółem na poziomie minimum 20%.

Przyjmuje się założenie, że odpływ środków jest finansowany posiadanymi aktywami płynnymi, w związku z czym aktywa płynne pomniejsza się o 20% posiadanej na dzień analizy bazy depozytowej.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku udział aktywów płynnych w aktywach ogółem przy założeniu zaistnienia sytuacji szokowej ukształtował się na poziomie 21,76%. Nie wystąpiła w związku z powyższym konieczność utworzenia wewnętrznego wymogu kapitałowego na zabezpieczenie ryzyka płynności.

W ramach cyklicznych informacji przekazywanych Zarządowi monitorowany jest profil ryzyka płynności. W cyklach miesięcznych sporządzany jest raport zawierający:

- 1) kontraktową i urealnioną lukę płynności,
- 2) analizę struktury bilansu i zobowiązań pozabilansowych,
- 3) analizę nadzorczych miar płynności oraz wskaźników ekonomicznych umożliwiających ocenę stopnia narażenia Banku na ryzyko płynności,
- 4) analizę koncentracji zaangażowania źródeł finansowania aktywów,
- 5) wykorzystanie limitów wewnętrznych ograniczających narażenie Banku na ryzyko płynności.

W cyklach kwartalnych sporządza się testy warunków skrajnych w trzech wariantach : wariant wewnętrzny, wariant systemowy, wariant będący połączeniem obu ww. wariantów.

Raport przedkładany Radzie Nadzorczej Banku w cyklach kwartalnych zawiera syntetyczną informację dotyczącą ryzyka płynności.

3.3. Ryzyko ogólne stóp procentowych w portfelu bankowym

Ryzyko stopy procentowej wynika z następujących źródeł:

- 1) niedopasowania terminów zmiany oprocentowania aktywów, pasywów oraz pozycji pozabilansowych (ryzyko terminów przeszacowania)
- 2) zmian w relacjach między krzywymi dochodowości, które wpływają na ustalanie oprocentowania instrumentów znajdujących się w portfelu banku i powodują zmiany relacji pomiędzy oprocentowaniem tych instrumentów (ryzyko bazowe);
- 3) zmieniających się relacji między oprocentowaniem dla poszczególnych terminów zapadalności/wymagalności krzywej dochodowości (ryzyko zmiany kształtu krzywej dochodowości);
- 4) opcji związanych z oprocentowaniem, zawartych w produktach bankowych, na przykład opcja wcześniejszej spłaty (ryzyko opcji).

Celem strategicznym polityki Banku w odniesieniu do ryzyka stopy procentowej jest minimalizacja ryzyka związanego z możliwością wystąpienia niekorzystnych zmian rynkowych stóp procentowych i negatywnym wpływem tych zmian na wynik finansowy Banku. Ponadto celem jest zidentyfikowanie podstawowych zagrożeń związanych z tym ryzykiem, z jednoczesnym zastosowaniem odpowiednich metod zarządzania mających na celu eliminację zagrożeń nierównomiernej reakcji różnych pozycji bilansowych na zmiany stóp procentowych a przez to na zmiany przychodów i kosztów. W konsekwencji ma to utrzymać zdolność do wywiązywania się w sposób optymalny z bieżących i przyszłych zobowiązań bilansowych, jak i pozabilansowych, przy zapewnieniu pożądanego wyniku finansowego oraz realnej wartości posiadanych kapitałów (funduszy własnych).

Strategia Banku w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej oparta jest między innymi na następujących zasadach:

- 1) do pomiaru ryzyka stopy procentowej Bank stosuje metodę luki stopy procentowej,
- 2) do oceny tego ryzyka Bank może dodatkowo wykorzystywać również inne metody, na przykład badania symulacyjne wpływu zmian stóp procentowych na przychody odsetkowe, zmiany w kosztach odsetkowych i w konsekwencji zmiany w wyniku z tytułu odsetek,
- 3) zarządzanie ryzykiem stopy procentowej koncentruje się na zarządzaniu ryzykiem przeszacowania, ryzykiem bazowym oraz kontroli ryzyka opcji klienta,
- 4) Bank ogranicza ryzyko stopy procentowej poprzez stosowanie systemu limitów i odpowiednie kształtowanie struktury aktywów i pasywów.

Testy warunków skrajnych w zakresie ryzyka stopy procentowej obejmują:

- 1) wariantową analizę wpływu zmian wszystkich stóp referencyjnych o 100 i 200 punktów bazowych na wynik odsetkowy - test przeprowadza się w cyklach miesięcznych,
- 2) wariantową analizę wpływu zmian stawek bazowych o 100 punktów bazowych na wynik odsetkowy- test przeprowadza się w cyklach miesięcznych (jako stawki bazowe Bank przyjmuje stopę redyskonta weksli, stopę referencyjną, stawki WIBID,WIBOR),
- 3) wariantową analizę wpływu zmian wszystkich stóp referencyjnych o 400 punktów bazowych na wynik odsetkowy - test przeprowadza się w cyklach kwartalnych,
- 4) symulację luki przeszacowania i jej wpływ na wyniki odsetkowe oraz kształtowanie się limitów, przyjmując założenie, że kredyty na finansowanie działalności gospodarczej o zmiennym oprocentowaniu, są oprocentowane według stopy stałej- test przeprowadza się w cyklach kwartalnych.

W ramach cyklicznych miesięcznych informacji przekazywanych Zarządowi monitorowany jest profil ryzyka stopy procentowej.

Rada Nadzorcza Banku otrzymuje w cyklach kwartalnych syntetyczną informację dotyczącą ryzyka stopy procentowej.

W wyniku przeprowadzonych testów na dzień 31 grudnia 2017 roku otrzymano następujące wyniki:

1. Zmiana dochodu odsetkowego przy założeniu zmiany wszystkich stóp referencyjnych o 400 punktów bazowych wyniosła 469 tys. złotych, co stanowi 2,97% wartości sumy posiadanych funduszy własnych, przy ustanowionym limicie 5%.
2. Zmiana dochodu odsetkowego na skutek szokowego niedopasowania stawek bazowych o 100 punktów bazowych wyniosła 448 tys. złotych, co stanowi 2,84% posiadanych funduszy własnych, przy ustanowionym limicie 3,5%.

W 2017 roku nie zaistniała konieczność utworzenia wewnętrznego wymogu kapitałowego na pokrycie ryzyka stopy procentowej.

3.4. Ryzyko operacyjne

Celem strategicznym w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym jest ograniczenie możliwości wystąpienia nieoczekiwanych strat z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego poprzez wdrożenie skutecznego i adekwatnego do aktualnego profilu ryzyka procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym, budowę świadomości pracowników poprzez odpowiednie szkolenia i działania Zarządu, a także poprzez wdrożenie skutecznego systemu monitorowania ryzyka i kontroli wewnętrznej.

W zakresie części ryzyka będącego ryzykiem systemów informatycznych i ich bezpieczeństwa, celem jest: systematyczne dostosowywanie systemu do wymogów prawa, wprowadzanie nowych produktów oraz nowych wersji oprogramowania, w tym oprogramowania wspomagającego zarządzanie ryzykiem, a także programów służących bezpieczeństwu sieci i systemów informatycznych oraz budowa świadomości ryzyka wśród pracowników poprzez niezbędne szkolenia i działania zarządcze.

Działania podejmowane w celu monitoringu i raportowania ryzyka obejmują:

- 1) wdrażanie i doskonalenie narzędzi informatycznych,
- 2) monitorowanie strat z tytułu ryzyka operacyjnego,

- 3) monitorowanie wielkości Kluczowych Wskaźników Ryzyka,
- 4) raportowanie skutków ryzyka operacyjnego do Zarządu i Rady Nadzorczej zgodnie z systemem informacji zarządczej w cyklach kwartalnych.

Cele w zakresie zarządzania kadrami:

- 1) zapewnienie świadomości występowania ryzyka operacyjnego obciążającego Bank na wszystkich szczeblach zarządzania,
- 2) stosowanie zasad dobrej praktyki w relacjach z klientami,
- 3) analiza skarg i wniosków związanych z działalnością Banku
- 4) organizacja szkoleń,
- 5) kontrola wewnętrzna.

W roku 2017 nie wystąpiły straty z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego.

3.5. Ryzyko braku zgodności

Celem strategicznym w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności jest stałe dążenie do minimalizowania skutków nieprzestrzegania zewnętrznych i wewnętrznych regulacji prawnych, a także właściwą ochronę interesów Banku poprzez stałe aktualizowanie/dostosowywanie procedur bankowych, kontrolę ich przestrzegania, wsparcie informatyczne, szkolenia.

Zapewnianie zgodności jest jednym z czterech celów systemu kontroli wewnętrznej i jest wyodrębnione w matrycy funkcji kontroli. W ramach tego celu Bank zapewnia, że jego działanie jest zgodne z przepisami prawa, zasadami etyki biznesowej, procedurami wewnętrznymi, standardami branżowymi i wytycznymi organów nadzoru.

Proces ograniczania ryzyka braku zgodności obejmuje działania zapobiegające występowaniu ryzyka braku zgodności oraz minimalizujące skutki jego wystąpienia.

W celu ograniczenia występowania ryzyka braku zgodności podejmowane są w szczególności następujące działania:

- 1) informowanie o zmianach w przepisach prawa,
- 2) ocena ryzyka braku zgodności oferowanych produktów i usług,
- 3) ocena zgodności przekazów informacyjnych, w tym reklamowych i marketingowych,
- 4) doradztwo dla pracowników Banku w zakresie ryzyka braku zgodności,

- 5) szkolenia z zakresu ryzyka braku zgodności.

W 2017 roku nie wystąpiły incydenty powiązane z ryzykiem braku zgodności.

Zarząd Banku i Rada Nadorcza w ramach systemu informacji zarządczej otrzymują w cyklach kwartalnych informację o wynikach identyfikacji, oceny, kontroli i monitorowania wielkości i profilu ryzyka braku zgodności. W cyklach rocznych przedkłada się Radzie Nadzorczej i Zarządowi Banku sprawozdanie dotyczące oceny efektywności i skuteczności zarządzania ryzykiem braku zgodności.

3.6. Ryzyko kapitałowe

Podstawowym celem strategicznym w zakresie adekwatności kapitałowej jest budowa odpowiedniego poziomu funduszy własnych, zapewniających bezpieczeństwo zgromadzonych depozytów, przy osiągnięciu planowanego poziomu rentowności prowadzonej działalności.

Cel ten jest realizowany poprzez zarządzanie adekwatnością kapitałową obejmujące podstawowe kierunki działań (cele pośrednie):

- 1) zwiększanie wartości funduszy własnych z wygenerowanych zysków,
- 2) odpowiednie kształtowanie struktury bilansu w celu utrzymania planowanego poziomu wymogów kapitałowych,
- 3) zarządzanie ryzykiem bankowym.

W ocenie istotności ryzyka kapitałowego Bank dokonuje w cyklach kwartalnych analizy:

- 1) struktury posiadanych funduszy w celu ustalenia stopnia koncentracji funduszu udziałowego,
- 2) koncentracji "dużych" udziałów.

Struktura posiadanych przez Bank funduszy jest korzystna; fundusz zasobowy stanowił na koniec 2017 roku 97,3% funduszy własnych Banku. Głównym źródłem zwiększania tego funduszu są generowane przez Bank zyski.

Za "duży" pakiet udziałów Bank uznaje kwotę sumy udziałów posiadanych przez jednego Członka Banku na poziomie co najmniej 5% funduszu udziałowego. Bank uznaje, że ryzyko koncentracji "dużych" pakietów udziałów jest istotne, jeżeli suma "dużych" pakietów udziałów jest większa niż 30% funduszu udziałowego.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku ww. wskaźnik ukształtował się na poziomie 27,48%. W związku z powyższym nie wyznaczono wewnętrznego wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka koncentracji "dużych" pakietów udziałów.

Zarząd Banku w ramach systemu informacji zarządczej otrzymuje w cyklach kwartalnych informację w zakresie adekwatności kapitałowej z uwzględnieniem testu warunków skrajnych.

Rada Nadzorcza Banku otrzymuje w cyklach kwartalnych syntetyczną informację dotyczącą struktury funduszy własnych, poziomu całkowitego wymogu kapitałowego oraz kształtowania się współczynników kapitałowych.

4. Fundusze własne

Zgodnie z postanowieniami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych (Rozporządzenie CRR), fundusze własne Banku Spółdzielczego w Jaworznie składają się z następujących elementów:

- 1) Kapitał Tier I,
- 2) Kapitał Tier II.

Fundusz udziałowy banków spółdzielczych nie spełnia warunków określonych w art.29 i art.52 Rozporządzenia CRR i nie może być w całości wykazywany w rachunku funduszy własnych. Od dnia 1 stycznia 2014 roku Bank zalicza do kapitału Tier I wyłącznie wartość udziałów wniesionych przez Udziałowców do dnia 31.12.2011 roku.

Wartość udziałów wniesionych do dnia 31.12.2011 roku po uwzględnieniu stopniowej amortyzacji jest prezentowana w kapitale podstawowym Tier I w pozycji *korekty w okresie przejściowym z tytułu instrumentów w kapitale podstawowym Tier I podlegającej zasadzie praw nabytych*. Amortyzacja funduszu udziałowego wniesionego przed 1 stycznia 2012 roku oznacza jego stopniowe pomniejszanie : o 20% w 2014 roku, o 30% w 2015 roku, o 40% w 2016 roku oraz o 50% w 2017 roku.

Zmianie uległy również zasady ujmowania funduszu z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych w funduszach własnych. Fundusz ten jest prezentowany w kapitale podstawowym Tier I w pozycji *skumulowane inne całkowite dochody*.

Jednocześnie, zgodnie z art. 468 CRR, w okresie przejściowym, to jest w latach 2014-2017 należy usuwać z kapitału podstawowego Tier I odpowiednią wartość procentową tego funduszu, prezentując ją w pozycji *inne korekty w okresie przejściowym w kapitale Tier I*.

W 2017 roku fundusz z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych jest usuwany z kapitału podstawowego Tier I w 20%.

Kwota rezerwy na ryzyko ogólne prezentowana jest w kapitale Tier II w pozycji *korekty z tytułu ogólnego ryzyka kredytowego według metody standardowej*.

Tabela 12. Struktura funduszy własnych według stanu na dzień 31.12.2017r. (w tys.zł)

L.p.	Pozycja	Wartość w tys.zł
1.	FUNDUSZE WŁASNE	15 795
1.1	KAPITAŁ TIER I	15 595
1.1.1	KAPITAŁ PODSTAWOWY TIER I	15 595
1.1.1.1	Zysk lub strata możliwe do przypisania właścicielom jednostki dominującej (zysk netto za 2017rok)	810
1.1.1.2	(-) Część nieuznanego zysku z bieżącego okresu lub nieuznanego zysku rocznego	-810
1.1.1.3	Skumulowane inne całkowite dochody	136
1.1.1.4	Kapitał rezerwy (fundusz zasobowy tworzony z nadwyżki bilansowej i wpłat wpisowego)	15 369
1.1.1.5	Korekty w okresie przejściowym z tytułu instrumentów w kapitale podstawowym Tier I podlegających zasadzie praw nabytych	161
1.1.1.6	(-) Kwota innych wartości niematerialnych i prawnych	-44
1.1.1.7	(-) Inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier I	-27
1.1.2	KAPITAŁ DODATKOWY TIER I	0
1.2.	KAPITAŁ TIER II	200
1.2.1.	Korekty z tytułu ogólnego ryzyka kredytowego według metody standardowej	200

5. Adekwatność kapitałowa

Bank przyjmuje strategię bezpiecznego funkcjonowania opartą na utrzymywaniu rozmiarów działalności obciążonych ryzykiem na poziomie adekwatnym do posiadanych funduszy własnych.

System zarządzania kapitałem i ryzykiem w Banku zapewnia spójną politykę relacji pomiędzy kapitałem i poziomem ryzyka oraz wewnętrzną kontrolę nad procesem oceny adekwatności kapitału wewnętrznego (ICAAP), gwarantującą jego prawidłowość oraz dostosowywanie się do zmieniających się warunków funkcjonowania.

Ustalenie kapitału wewnętrznego Banku przebiega w następujących etapach:

- 1) określenie wymogu kapitałowego z Filaru I, zgodnie z Rozporządzeniem CRR;
- 2) oszacowanie, czy wymóg kapitałowy wynikający z Filaru I jest w pełni adekwatny do uznanych za istotne rodzajów ryzyka z tego obszaru;
- 3) pomiar kapitału wewnętrznego dla istotnych rodzajów ryzyka, lecz niepokrytych w Filarze I (istotne ryzyka Filaru II);
- 4) ocena istotności pozostałych ryzyk ocenianych w ramach Filaru II;
- 5) pomiar kapitału wewnętrznego dla istotnych ryzyk Filaru II.

Bank stosuje następujące metody wyliczania regulacyjnych wymogów kapitałowych:

- 1) metodę standardową w zakresie ryzyka kredytowego zgodnie z Tytułem II Części Trzeciej Rozporządzenia CRR,
- 2) metodę wskaźnika bazowego w zakresie ryzyka operacyjnego zgodnie z Tytułem III Części Trzeciej Rozporządzenia CRR.

Łączny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego oblicza się jako sumę ekspozycji ważonych ryzykiem pomnożoną przez 8%.

Informacje o ekspozycjach w poszczególnych klasach i wartość wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego według stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 13. Struktura ekspozycji i wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego według stanu na dzień 31.12.2017r. (w tys. złotych)

KLASA EKSPOZYCJI	Wartość ekspozycji po odliczeniu korekt wartości i rezerw	Wartość ekspozycji ważonej ryzykiem	Wymogi w zakresie funduszy własnych
Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	15 577	0	0
Ekspozycje wobec instytucji	18 846	963	77
Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	22 260	16 764	1 341
Ekspozycje detaliczne	4 869	3 651	292
Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	6 039	6 039	483
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	82	123	10
Ekspozycje kapitałowe	1 440	1 440	115
Inne pozycje	1 745	600	48
RAZEM	70 858	29 580	2 366

Kwota wymogu z tytułu ryzyka operacyjnego wyliczona metodą podstawowego wskaźnika na dzień 31 grudnia 2017 roku wynosiła 416 tys. złotych.

Tabela 14. Adekwatność kapitałowa Banku według stanu na 31.12. 2017r. (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Kwota ekspozycji na ryzyko	Kwota wymogu kapitałowego
Ryzyko kredytowe	29 580	2 366
Ryzyko operacyjne	5 205	416
Łączna wartość ekspozycji i wymogu kapitałowego na ryzyka Filaru I	34 785	2 782
Ryzyko kredytowe	0	0
Ryzyko koncentracji zaangażowań	0	0
Ryzyko operacyjne	0	0
Ryzyko płynności	0	0
Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej	0	0
Ryzyko biznesowe	0	0
Ryzyko kapitałowe, z tego:	0	0
koncentracji funduszu udziałowego	0	0
koncentracji "dużych" udziałów	0	0
Ryzyko braku zgodności	0	0
Pozostałe ryzyka, z tego:	0	0
cyklu gospodarczego	0	0
strategiczne	0	0
utrąty reputacji	0	0
transferowe	0	0
nadmiernej dźwigni		
rezydualne	0	0
prawne		
modeli	0	0
Łączna wartość ekspozycji i wymogu kapitałowego na ryzyka Filaru II	0	0
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I		44,83%
Współczynnik kapitału Tier I		44,83%
Łączny współczynnik kapitałowy		45,41%
Wewnętrzny współczynnik wypłacalności		45,41%

Wyposażenie kapitałowe Banku jest wystarczające w stosunku do ponoszonego ryzyka.

6. Dźwignia finansowa

Ryzyko nadmiernej dźwigni oznacza podatność instytucji na zagrożenia z powodu dźwigni finansowej lub warunkowej dźwigni finansowej, które może wymagać podjęcia nieplanowanych działań korygujących jej plan finansowy, w tym awaryjnej sprzedaży aktywów mogących przynieść straty lub spowodować konieczność korekty wyceny jej pozostałych aktywów.

Wskaźnik dźwigni Bank obliczał jako miarę kapitału Tier I Banku podzieloną przez miarę ekspozycji całkowitej i wyrażał ją jako wartość procentową.

Miara ekspozycji całkowitej jest sumą wartości ekspozycji z tytułu aktywów i pozycji pozabilansowych nieodliczonych przy wyznaczaniu miary kapitału Tier I.

Wartość wskaźnika dźwigni na dzień 31 grudnia 2017 roku, przy zastosowaniu w pełni wprowadzonej definicji kapitału Tier I wynosiła 21,63%.

Wartość wskaźnika dźwigni na dzień 31 grudnia 2017 roku, przy zastosowaniu definicji przejściowej kapitału Tier I wynosiła 22,01%.

Bank uznaje, że ryzyko nadmiernej dźwigni nie jest ryzykiem istotnym w przypadku gdy wskaźnik dźwigni jest większy lub równy 15%.

Wskaźnik dźwigni jest raportowany Zarządowi Banku w ramach systemu informacji zarządczej w cyklach kwartalnych.

7. Aktywa wolne od obciążeń

Aktywa uznaje się za obciążone, jeżeli są one przedmiotem zastawu lub jakiegokolwiek umowy mającej na celu ochronę, zabezpieczenie lub wsparcie jakości kredytowej danej transakcji, z którego zakresu nie mogą być swobodnie wycofane. Na dzień 31 grudnia 2017 roku aktywa obciążone nie występowały.

Tabela 15. Aktywa nieobciążone Banku według stanu na 31.12.2017r. - wartość bilansowa (w tys. zł)

Aktywa nieobciążone	Wartość
Kredyty na żądanie	21
Instrumenty udziałowe	1 440
- w tym wyemitowane przez instytucje finansowe	1 438
Dłużne papiery wartościowe	18 243
Kredyty i zaliczki inne niż kredyty na żądanie	46 152
Inne aktywa	1 749
Aktywa instytucji sprawozdającej	67 605

8. Polityka w zakresie wynagrodzeń

Na podstawie *Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 roku w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach (Dz.U. z 2017r., poz.637)* Bank wprowadził *Politykę wynagrodzeń w Banku Spółdzielczym w Jaworznie*. Polityka została zatwierdzona przez Radę Nadzorczą Banku.

Bank nie korzystał z konsultanta zewnętrznego w zakresie ustalania polityki w zakresie wynagrodzeń. Z uwagi na skalę działalności w Banku nie powołano komitetu do spraw wynagrodzeń.

Polityka określa stałe i zmienne składniki wynagrodzeń pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka Banku.

Wprowadzenie Polityki ma na celu:

- 1) wspieranie prawidłowego i skutecznego zarządzania ryzykiem i nie zachęcanie do podejmowania nadmiernego ryzyka wykraczającego poza zaakceptowaną przez Radę Nadzorczą skłonność do ryzyka Banku,
- 2) wspieranie realizacji strategii działalności Banku,
- 3) ograniczenie konfliktu interesów,
- 4) kształtowanie kultury organizacyjnej opartej na wynikach poprzez wynagradzanie pracowników za osiągnięcie trwałych wyników odpowiadających długofalowym interesom Banku.

W Banku identyfikacji osób, których działalność zawodowa może mieć istotny wpływ na profil

ryzyka Banku, dokonuje się w oparciu o kryteria jakościowe oraz ilościowe.

Uznaje się, że istotny wpływ na profil ryzyka Banku mają Członkowie Zarządu oraz Stanowisko ds. zgodności.

Stałe składniki wynagrodzeń to wynagrodzenia zasadnicze, natomiast zmienne składniki wynagrodzeń to premia uznaniowa przyznawana i wypłacana, gdy jest to odpowiednio uzasadnione sytuacją finansową Banku, jego wynikami oraz efektami pracy.

Stosunek zmiennego wynagrodzenia do stałego wynagrodzenia u pracownika, którego działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka Banku nie może przekraczać 100%.

Wysokość wynagrodzenia (w tym premii) pracownika ds. zgodności nie może być uzależniona od wyników finansowych Banku.

Łączna kwota wypłaconej premii uznaniowej Członkom Zarządu Banku za dany rok nie może przekroczyć 2% funduszy własnych Banku.

Stosując zasadę proporcjonalności Bank wypłaca Członkom Zarządu całość premii uznaniowej po przyznaniu, pod warunkiem, że stosunek zmiennego wynagrodzenia do stałego wynagrodzenia u pracownika nie przekracza 60%, a łączna kwota wypłaconych premii za dany rok Zarządowi Banku nie przekracza 2% funduszy własnych Banku.

Tabela 16. Zagregowane informacje ilościowe dotyczące wypłaconych wynagrodzeń Członkom Zarządu Banku Spółdzielczego w Jaworznie za 2017r.

Wyszczególnienie	2017 rok
Łączna kwota stałych składników wynagrodzeń wypłaconych za 2017 rok Członkom Zarządu (3 osoby)	244 tys. zł
Łączna kwota zmiennych składników wynagrodzeń (premi) wypłaconych za 2017 rok Członkom Zarządu (3 osoby)	146 tys. zł
Fundusze własne Banku	15 795 tys.zł
Stosunek zmiennego wynagrodzenia do stałego wynagrodzenia	60%
Udział procentowy wypłaconej premii w funduszach własnych	0,93%

Oceny efektów pracy Członków Zarządu dokonuje Rada Nadzorcza Banku raz w roku na pierwszym planowanym posiedzeniu w oparciu o kryteria ilościowe oraz jakościowe.

Ocena efektów pracy w oparciu o kryterium ilościowe obejmująca niżej wymienione wskaźniki Banku osiągnane w ostatnich trzech latach jest pozytywna w przypadku, gdy:

- 1) uzyskany wynik finansowy brutto stanowi co najmniej 90% planowanych założeń,

- 2) roczny przyrost funduszy własnych jest nie niższy niż 3%,
- 3) całkowity współczynnik kapitałowy kształtuje się na poziomie nie niższym niż 15%,
- 4) jakość portfela kredytowego nie uległa znacznemu pogorszeniu, to znaczy udział kredytów zagrożonych w kredytach ogółem jest niższy niż 10%,
- 5) stopa zwrotu z kapitału własnego (ROE netto) kształtuje się na poziomie nie niższym niż 4,5%,
- 6) stopa zwrotu z aktywów (ROA netto) kształtuje się na poziomie nie niższym niż 1%,
- 7) wskaźnik efektywności kosztowej C/I kształtuje się na poziomie nie wyższym niż 73%.

Tabela 17. Wyniki Banku Spółdzielczego w Jaworznie w latach 2015-2017

w tys.zł

L.p.	Wyszczególnienie	2015r.	2016r.	2017r.
1.	Uzyskany wynik finansowy brutto	948	948	962
2.	Planowany wynik finansowy brutto	945	947	952
3.	Wykonanie wyniku finansowego w %	100,3%	100,1%	101,0%
4.	Roczny przyrost funduszy własnych Banku	5,5%	5,7%	4,6%
5.	Całkowity współczynnik kapitałowy	33,31%	47,13%	45,41%
6.	Udział kredytów zagrożonych w kredytach ogółem	3,45%	1,84%	1,24%
7.	Stopa zwrotu z kapitału ROE (netto)	6,03%	4,84%	4,92%
8.	Stopa zwrotu z aktywów ROA (netto)	1,31%	1,16%	1,24%
9.	Wskaźnik efektywności kosztowej C/I	71,80%	68,28%	66,07%

Ocena efektów pracy w oparciu o kryterium jakościowe Członków Zarządu jest pozytywna jeżeli w okresie oceny Członek Zarządu:

- uzyskał absolutorium - wszyscy Członkowie Zarządu otrzymali w ostatnich trzech ocenianych latach absolutorium - Uchwały Zebrania Przedstawicieli: Nr 3/2015 z dnia 22.06.2015r., Nr 2/2016 z dnia 28.06.2016r., Nr 3/2017 z dnia 27.06.2017r.,
- uzyskał pozytywną ocenę rękojmi należytego wykonania obowiązków zgodnie z art.22aa Ustawy Prawo bankowe - wszyscy Członkowie Zarządu zgodnie z dokonaną przez Radę Nadzorczą oceną spełniają wymagania określone w art.22aa Ustawy Prawo bankowe - Uchwały Rady Nadzorczej: Nr 7/2015 z dnia 29.05.2015r., Nr 16/2016 z dnia 7.06.2016r., Nr 10/2017 z dnia 5.06.2017r.,

- w stosunku do Członka Zarządu nie zostały orzeczone prawomocne wyroki sądowe dotyczące popełnienia przestępstwa na szkodę Banku - nigdy nie były i nie są prowadzone żadne sprawy sądowe przeciwko Członkom Zarządu.

Oceny efektów pracy Stanowiska ds. zgodności dokonuje Zarząd Banku na podstawie realizacji celów określonych w Regulaminie funkcjonowania Stanowiska ds. zgodności oraz rocznym planie działania.

9. Informacje podlegające ogłaszaniu zgodnie z art. 111a ust.4 ustawy Prawo bankowe

9.1. Opis systemu zarządzania, w tym systemu zarządzania ryzykiem

Opis systemu zarządzania zawarto w części 3 *Cele, strategię i zasady zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka* niniejszego dokumentu.

9.2. Opis systemu kontroli wewnętrznej

Zasady organizacji systemu kontroli wewnętrznej w Banku zostały określone w *Regulaminie kontroli wewnętrznej w Banku Spółdzielczym w Jaworznie*. System kontroli wewnętrznej jest dostosowany do struktury organizacyjnej Banku.

9.2.1. Cele systemu kontroli wewnętrznej

Celem systemu kontroli wewnętrznej, zgodnie z art. 9c ust. 1 Prawa bankowego oraz Statutu Banku jest zapewnienie:

- 1) skuteczności i efektywności działania,
- 2) wiarygodności sprawozdawczości finansowej,
- 3) przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem,
- 4) zgodności działania z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi.

9.2.2. Rola Zarządu Banku, Rady Nadzorczej i Komitetu Audytu

1. Do obowiązków Zarządu Banku należy:

- 1) zaprojektowanie, wprowadzenie oraz zapewnienie we wszystkich komórkach organizacyjnych Banku funkcjonowania adekwatnego i skutecznego systemu kontroli wewnętrznej, który obejmuje funkcję kontroli oraz stanowisko ds. zgodności;
- 2) zapewnienie niezależności stanowisku ds. zgodności oraz zapewnienie środków

finansowych niezbędnych do skutecznego wykonywania zadań oraz systematycznego podnoszenia umiejętności i kwalifikacji pracownika na tym stanowisku;

- 3) podejmowanie działań mających na celu zapewnienie ciągłości działania systemu kontroli wewnętrznej, w tym właściwej współpracy wszystkich pracowników w ramach funkcji kontroli oraz współpracy ze stanowiskiem ds. zgodności oraz Spółdzielnią Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS w ramach realizacji funkcji audytu wewnętrznego, a także zapewnienie dostępu pracownikom realizującym te funkcje do niezbędnych dokumentów źródłowych, w tym zawierających informacje prawnie chronione, w związku z wykonywaniem przez nich obowiązków służbowych.

2. Rada Nadzorcza Banku :

- 1) sprawuje nadzór nad wprowadzeniem i zapewnieniem funkcjonowania adekwatnego i skutecznego systemu kontroli wewnętrznej;
- 2) monitoruje skuteczność systemu kontroli wewnętrznej w oparciu o informacje uzyskane od stanowiska ds. zgodności, innych komórek pełniących funkcje kontrolne, Zarządu Banku oraz Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS w ramach realizacji funkcji audytu wewnętrznego;
- 3) dokonuje corocznej oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej I i II poziomu;
- 4) dokonuje corocznej oceny adekwatności i skuteczności funkcji kontroli oraz stanowiska ds. zgodności na podstawie realizacji planu działania Stanowiska ds. zgodności i oceny poziomu ryzyka;
- 5) nadzoruje wykonywanie obowiązków przez Zarząd Banku, dotyczących zarządzania ryzykiem braku zgodności.

3. Komitet Audytu wspiera działania Rady Nadzorczej Banku w celu prawidłowego i skutecznego stosowania przez Bank zasad sprawozdawczości finansowej, kontroli wewnętrznej oraz współpracy z biegłym rewidentem Banku.

4. Zadania realizowane przez Komitet polegają na:

- 1) analizie przedstawianych przez Zarząd Banku informacji dotyczących istotnych zmian w rachunkowości;
- 2) analizie, wspólnie z Zarządem Banku, rocznego sprawozdania finansowego oraz

wyników badania tych sprawozdań;

- 3) przedstawianiu Radzie Nadzorczej Banku rekomendacji w sprawie zatwierdzenia zbadanego przez audytora rocznego sprawozdania finansowego;
- 4) ocenie przynajmniej raz w roku systemu kontroli wewnętrznej;
- 5) ocenie procesu zarządzania ryzykiem dla zapewnienia właściwego prowadzenia działalności bankowej;
- 6) uzyskiwaniu co kwartał raportów od Zarządu Banku dotyczących wyników identyfikacji, oceny, kontroli i modyfikacji wielkości i profilu ryzyka braku zgodności.

9.2.3. Schemat organizacji trzech linii obrony w ramach struktury organizacyjnej Banku

Funkcjonujący w Banku system zarządzania ryzykiem i system kontroli wewnętrznej zorganizowany jest na trzech niezależnych poziomach:

- 1) Poziom I to funkcja zarządzania ryzykiem w działalności operacyjnej Banku,
- 2) Poziom II to kontrola wewnętrzna instytucjonalna realizowana przez Bank Zrzeszający, Stanowisko ds. zgodności oraz kontrola funkcjonalna, niezależne od procesu zarządzania ryzykiem na Poziomie I,
- 3) Poziom III to funkcja audytu wewnętrznego realizowana przez Spółdzielnię Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS, na mocy zapisów Ustawy o bankach spółdzielczych oraz Umowy SSOZ BPS audyt wewnętrzny jest realizowany wyłącznie przez SSOZ BPS. Audyt wewnętrzny podlega organizacyjnie Prezesowi Zarządu SSOZ i funkcjonalnie Radzie Nadzorczej SSOZ i tylko te jednostki są odpowiedzialne za dokonywanie oceny skuteczności i efektywności III poziomu kontroli.

Celem kontroli realizowanej na Poziomie I jest zapewnienie zgodności wykonywanych czynności z procedurami wewnętrznymi, a także bieżące reagowanie na stwierdzone nieprawidłowości oraz monitorowanie mechanizmów kontrolnych. Kontrola ta obejmuje wszystkich pracowników odpowiedzialnych za realizację zadań przypisanych tej funkcji.

Kontrola sprawowana jest w zakresie jakości i poprawności wykonywanych czynności przez każdego pracownika oraz dodatkowo przez osoby z nim współpracujące i jego bezpośredniego przełożonego oraz wszystkie osoby, którym czynności kontrolne wyznaczono w zakresach obowiązków.

Kontrola realizowana na Poziomie II to czynności kontrolne realizowane przez specjalnie dedykowane do tego komórki organizacyjne Banku niezależne od zarządzania ryzykiem

i kontroli wykonywanych na Poziomie I, z zachowaniem zasady braku konfliktu interesów w realizacji czynności kontrolnych.

Kontrola ta ma charakter ciągły i kompleksowy. Celem kontroli realizowanej na Poziomie II jest ocena skuteczności mechanizmów kontrolnych na poziomie I i Poziomie II oraz ocena prawidłowości przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem w działalności Banku.

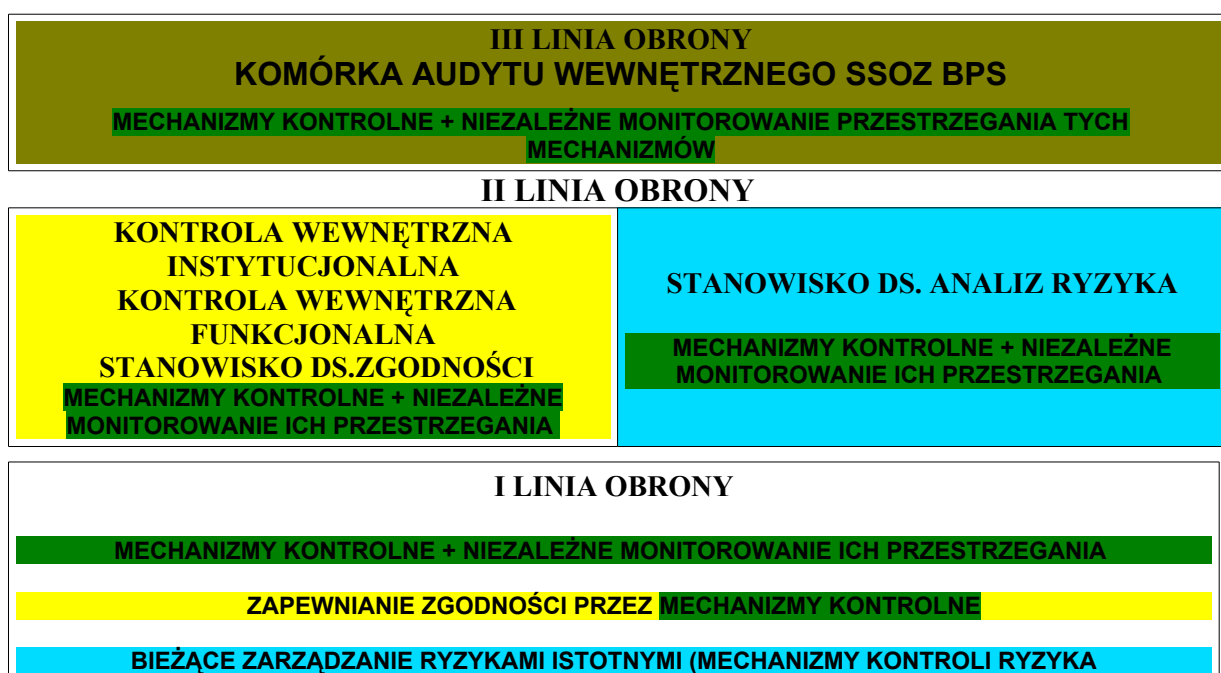
W strukturze Banku działają adekwatne mechanizmy zapewniające niezależność stanowiska ds. zgodności.

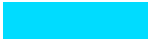

Kontrola realizowana na Poziomie III to funkcja audytu wewnętrznego realizowana przez Pion Audytu Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS, która ma za zadanie badanie i ocenę w sposób niezależny i obiektywny, adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej Banku.

Audyt wewnętrzny polega na okresowym badaniu, ocenie i doskonaleniu istniejących wdrożonych mechanizmów kontroli wewnętrznej oraz ich praktycznego stosowania. Audyt wewnętrzny ocenia zarówno zaprojektowanie jak i efektywność kontroli realizowanych na Poziomie I i II, a także ocenia skuteczność i adekwatność systemu zarządzania ryzykiem.

W strukturach SSOZ BPS działają adekwatne mechanizmy zapewniające niezależność funkcji audytu wewnętrznego.

TRZY LINIE OBRONY = SYSTEM KONTROLI WEWNĘTRZNEJ + SYSTEM ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

- Audyt wewnętrzny w ramach III linii obrony
- Zapewnianie zgodności w ramach I i II linii obrony
- System zarządzania ryzykiem w ramach I i II linii obrony
- Mechanizmy kontrolne SKW + niezależne monitorowanie przestrzegania tych mechanizmów w ramach I,II,III linii obrony

9.2.4. Funkcja kontroli

Na funkcję kontroli składają się:

- 1) mechanizmy kontrolne,
- 2) niezależne monitorowanie przestrzegania mechanizmów kontrolnych,
- 3) raportowanie w ramach funkcji kontroli.

Bank przypisuje kluczowe mechanizmy kontrolne co najmniej procesom istotnym.

Bank zapewnia dokumentację funkcji kontroli w szczególności przez:

- 1) rejestrowanie każdej operacji, transakcji, produktu i usługi oraz opis systemu, procesu, struktury organizacyjnej,
- 2) opis, w formie matrycy funkcji kontroli, powiązania celów ogólnych systemu kontroli wewnętrznej z procesami w działalności Banku, które przez Bank zostały uznane za istotne, oraz z kluczowymi mechanizmami kontrolnymi i niezależnym monitorowaniem przestrzegania tych mechanizmów kontrolnych.

Zarząd Banku zatwierdza listę istotnych procesów wyodrębnionych przez Bank oraz ich powiązanie z celami ogólnymi systemu kontroli wewnętrznej. Zarząd Banku zapewnia dokonywanie regularnego przeglądu wszystkich procesów funkcjonujących w Banku pod kątem ich istotności.

9.2.5. Umiejscowienie, zakres zadań, niezależność stanowiska ds. zgodności

W Banku Spółdzielczym w Jaworznie w Zespole zarządzania ryzykami i analiz wyodrębnia się:

- 1) Stanowisko ds. analiz ryzyka,
- 2) Stanowisko ds. zgodności.

Proces zapewniania zgodności jest realizowany w Banku zarówno przez Stanowisko ds. zgodności, jak i pozostałe komórki w ramach funkcji kontroli, zgodnie z przypisanymi przez

Zarząd zadaniami.

Do podstawowych zadań stanowiska ds. zgodności należy:

- 1) identyfikacja, ocena, kontrola i monitorowanie ryzyka braku zgodności działalności Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi;
- 2) sporządzanie raportów z zarządzania ryzykiem braku zgodności w Banku dla Zarządu i Rady Nadzorczej w ramach systemu informacji zarządczej;

Stanowisko ds. zgodności ma zagwarantowaną niezależność poprzez jego usytuowanie w strukturze organizacyjnej Banku, to jest bezpośrednią podległość Prezesowi Zarządu oraz możliwość bezpośredniego kontaktu z członkami zarządu i rady nadzorczej a także poprzez swobodny dostęp do dokumentów, informacji, systemów informatycznych niezbędnych do wykonywania czynności kontrolnych.

Stanowisko ds. zgodności uczestniczy w posiedzeniach Zarządu, Rady Nadzorczej oraz Komitetu Audytu w przypadku gdy rozpatrywane sprawy dotyczą zarządzania systemem ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej.

9.2.6. Zasady corocznej oceny skuteczności i adekwatności systemu kontroli wewnętrznej, dokonywanej przez Radę Nadzorczą Banku.

Rada Nadzorcza Banku dokonuje corocznej oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej I i II poziomu w oparciu o następujące dokumenty i informacje:

- 1) wyniki kontroli / przeglądów / audytów zewnętrznych realizowanych przez komórki wewnętrzne i zewnętrzne banku,
- 2) wyniki audytów realizowanych przez Spółdzielnię Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS,
- 3) wyniki niezależnego monitorowania kluczowych mechanizmów kontrolnych procesów istotnych,
- 4) wyniki badania sprawozdania finansowego przez biegłego rewidenta,
- 5) ocena BION,
- 6) ocena punktowa nadawana przez Spółdzielnię Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS.

Rada Nadzorcza Banku informuje Spółdzielnię Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS o wynikach oceny.

9.3. Informacje dotyczące polityki wynagrodzeń

Informacje dotyczące polityki wynagrodzeń zostały zawarte w części 8 *Polityka w zakresie*

wynagrodzeń niniejszego opracowania.

9.4. Informacja o spełnianiu przez członków Rady Nadzorczej i Zarządu wymogów określonych w art. 22aa ustawy Prawo bankowe.

Członkowie Rady Nadzorczej i Zarządu Banku podlegają ocenie w zakresie wiedzy, umiejętności i doświadczenia odpowiedniego do pełnionych przez nich funkcji i powierzonych im obowiązków a także rękojmi należytego wykonywania tych obowiązków.

Oceny Członków Rady Nadzorczej dokonuje Zebranie Przedstawicieli a oceny Członków Zarządu dokonuje Rada Nadzorcza Banku. Ocena jest dokonywana przed powołaniem oraz w trakcie pełnienia funkcji.

Wszyscy Członkowie Rady Nadzorczej i Zarządu zgodnie z dokonaną za 2017 rok oceną spełniają wymagania określone w art.22aa ustawy Prawo bankowe.

Bank Spółdzielczy w Jaworznie podejmuje szereg działań zmierzających do poprawy jakości zarządzania ryzykiem i podnoszenia efektywności działalności Banku przy zachowaniu bezpieczeństwa jego działania. Prawidłowy i skuteczny proces zarządzania ryzykiem i adekwatnością kapitałową pozwoli Bankowi na dynamiczny i bezpieczny rozwój.